

Liikenneturvallisuuustyö mediakasvatuksen keinoin Imatralla

Kurssisuunnitelma

Kurssisuunnitelmassa on luotu valmis pohja kuudelle kaksoistunnille, joiden aikana käsitellään videota mediana, tutustutaan liikenneturvallisuuusteemoihin ja käsikirjoitetaan video. Kurssiin voidaan liittää vielä videon kuvaaminen ja editointi.

Kerta 1: Kurssin aloitus

Käydään läpi, mitä ollaan tekemässä:

- Oppilaille on keväällä 2021 teetetty liikenneturvallisuuskysely. Kurssin aikana valitaan yksi liikenneturvallisuuteen liittyvä teema, josta käsikirjoitetaan ja kuvataan video. Viimeisellä kurssikerralla katsotaan valmis video.
- Käydään läpi kurssin sisältö, eli mitä tehdään milläkin kurssikerralla.

Tutustutaan!

- Jokainen oppilas esittelee itsensä lyhyesti ja kertoo, miksi halusi kurssille mukaan. Onko joku tehnyt videoita jo aiemmin?

Video mediana

- Millaisia videoita kurssilaiset katsovat? Mistä?
- Mistä video koostuu (käsikirjoitus, liikkuva kuva, jälkityöt eli mahdolliset efektit, äänimaailma).
- Voidaan katsoa jonkun kurssilaisen mainitsema video. Käydään läpi, miten se on mahdollisesti tehty. Onko video käsikirjoitettu? Miten? Millaiset äänet videossa on? Onko käytetty efektejä, miksi?

Käsikirjoitukseen paneudutaan myöhemmin kurssilla, mutta otetaan jo tässä vaiheessa tarkastelun alle Liikenneturvan ”Ole #vahvastinäkyvä - muista heijastin - spotti 30s” Youtubesta.

- Millainen fiilis videossa oli? Millainen tunne videosta jäi?
- Keitä olivat videon henkilöhahmot? Kuka/ketkä olivat pääosassa? Mistä sen voi tietää?
- Katsotaan video ilman ääniä. Miten tunnelma muuttui? Tuliko viesti selväksi myös ilman ääntä?
- Millaisia tehokeinoja videossa oli käytetty?
- Oliko videossa käsikirjoitus? Miten se oli tehty?

Jos aikaa jää, voidaan katsoa vielä Liikenneturvan ” Vinkkejä koulumatkalle”-video ja käydä läpi samat kysymykset kuin aiemmin. Minkä ikäisille tämä video on suunnattu? Entä edellinen video? Mistä sen tietää?

Kerta 2: Liikenneturvallisuus, teemojen valinta

Tutustutaan liikenneturvallisuuskyselyn tuloksiin. Käsitellään yhdessä kyselystä esiin nousseita teemoja. Miksi on vastattu niin kuin on vastattu? Tuleeko kurssilaisille mieleen esimerkkejä vastaavista tilanteista?

Miten kurssikerran aamun koulumatka on sujunut, miten kukakin tuli kouluun? Mitä koulumatkalla näkyi ja tapahtui? Käyttikö joku ehkä kännykkää koulumatkalla?

Katsotaan valmiiksi valittuja aiheeseen liittyviä videoita ja käydään niitä läpi.

- Miten aihetta on videossa käsitelty?
- Kuka/ketkä ovat videon kohderyhmää?
- Mikä videossa on onnistunut?
- Mitä voisi tehdä paremmin?
- Muistutetaan, että kyse on mielipiteistä, eikä video ole joko absoluuttisesti hyvä tai huono!

Esimerkkivideoita:

” 🎶 Pidä pääsi 24h - HurHur ft. NikoJaSanttu”

HurHur on tubettaja ja video on tehty yhteistyössä Liikenneturvan kanssa. Siinä muistutetaan kypärän käytöstä pyöräillessä. Video on toteutettu vain yhdessä lokaatiossa (= paikassa, tilassa, termin voi avata kurssilaisille), joten sen toteuttamiseksi ei ole tarvinnut siirtyä paikasta toiseen.

Miksi videossa on toteutettu spinning-salissa? Todennäköisesti on haluttu vitsailla sillä, että spinning-salissa ei oikeastaan tarvitsisi kypärää koska pyörä ei voi kaatua. Pitivätkö kurssilaiset videosta?

Liikenneturva: Kun ajat, aja.

Monta erilaista tilannetta rinnakkain, joihin liittyy puhelimen käyttö: Toinen päättyi onnellisesti, kun pariskunta tapaa juna-asemalla, toinen on lähellä päättyä huonosti, kun mies melkein ajaa äidin ja lapsen päälle. Oliko loppuratkaisu yllättävä? Miten video olisi voinut jatkua? Montako lokaatiota eli kuvauspaikkaa tässä videossa oli?

Liikenneturva - "Hyppy"

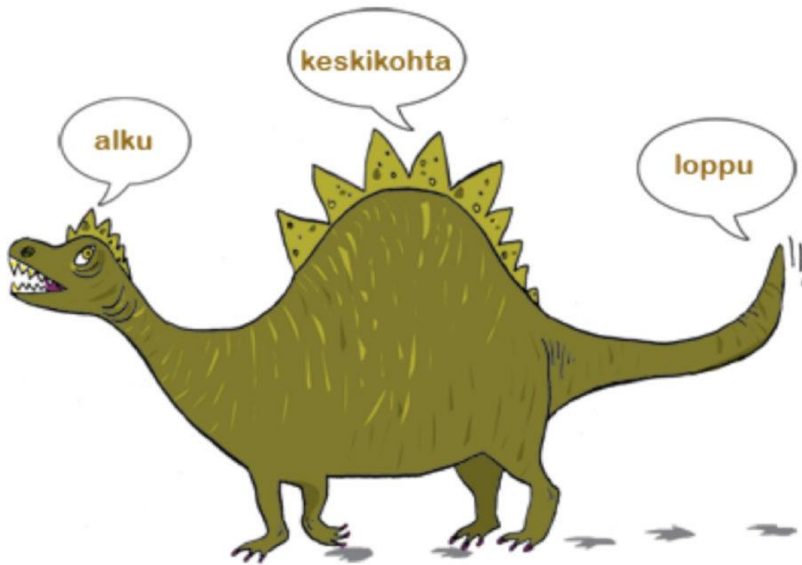
Huom! Opettaja tarkistaa etukäteen onko tämä liian ”hurja” video näytettäväksi oppilaille. Toisaalta video on hyvin vaikuttava, joten siksi se on hyvä esimerkki. Kenelle video oli suunnattu? Miten video on toteutettu? Hyppäsikö mies oikeasti tornista? Miten ääntä oli käytetty videossa (voidaan katsoa uudelleen ilman ääniä)? Voidaan keskustella siitä, että videossa puhuttiin turvavyön käytöstä ilman, että videossa näkyy autoa tai turvavyötä. Millainen tunne videosta jäi? Millaista tietoa se tarjosi, oliko tieto uutta kurssilaisille?

Valitaan liikenneturvallisuuskyselyn teemoista yksi, joka on aiheena kurssilla tehtävässä videossa (esim. pyöräilykypärän käyttö, heijastimen käyttö, mopolla kaahailu, puhelimen käyttö kävellessä jne.). Aiheen valintaa voi pohjustaa muistuttamalla, että aiheen ympärille pitää toteuttaa video: Jos valitaan esimerkiksi mopoiluteema, kuka videossa ajaa mopolla? Aiheen valintaan voi käyttää erilaisia menetelmiä, esimerkiksi suljettu lappuäänestys yhdessä rajatuista aihepiireistä voisi olla hyvä.

Kerta 3: Käsikirjoitus, lämmittely 1/2

Kerrataan käsikirjoituksen peruselementit kuten draaman kaari ja henkilöhahmot. Mikä tekee käsikirjoituksesta mielenkiintoisen (hyvä alustus, yllättävä juoni ja loppuratkaisu)? Voidaan keskustella myös yleisemmin siitä, miten erilaisia ohjelmia ja mainoksia käsikirjoitetaan.

Kuva 1: Draaman kaari (Lähde: Mediakasvatuskeskus Metka):

Alkusysäys aloittaa elokuvan. Se on kestoltaan lyhyt ja sen tehtävänä on lähinnä katsojan mielenkiinnon herättäminen. Yleensä alkusysäys on tapahtuma, joka tutustuttaa katsojan elokuvan teemaan ja maailmaan. Usein se myös esittelee elokuvan päähenkilön tilanteessa, jossa katsoja voi helposti samastua häneen.

Esittelyjaksossa henkilöitä ja heidän välisiä suhteita tarkennetaan. Tässä vaiheessa annetaan lisää vinkkejä elokuvan mahdollisesta ristiriidasta tai konfliktitilanteesta. Jos alkusysäys ei vielä kertonut miljööstä, elokuvan tapahtumaympäristöstä ja aikakaudesta, esittelyjaksossa myös se paljastetaan.

Syventäminen antaa katsojalle lisää tietoa henkilöistä ja heidän käyttäytymisensä syistä. Syventämisen aikana katsoja pääsee sisälle henkilöiden maailmaan, sekä pystyy ottamaan kantaa hahmojen tekoihin ja valintoihin.

Elokuva perustuu yleensä **ristiriitaan**, esimerkiksi sopii vaikkapa klassinen hyvän ja pahan taistelu tai menetetyt rakkauden uudelleen löytäminen. Tarinan aikana rakennettu juonikuvio kärjistyy elokuvan loppupuolella, ja päähenkilön on taisteltava omien arvojen ja uskomustensa puolesta.

Ratkaisu on avainkohtaus, jossa selviää, ketkä saavat toisensa ja kuka voittaa. Saamme siis selville, kuinka elokuva päättyy

Häivytys kertoo katsojalle, mitä sitten tapahtui, ja miten päähenkilöt suhtautuvat tapahtuneeseen. Häivyty antaa myös katsojalle aikaa koota ajatuksensa.

Opettaja voi miettiä tai miettikää yhdessä ryhmän kanssa jokin tunnettu satu, elokuva tai tarina, josta löydätte yhdessä pohtimalla edellä mainitut kohdat juonesta.

Myös edellisellä kurssikerralla katsottua Liikenneturvan ”Hyppy” –videota voi käyttää esimerkkinä. Siinä aloitus on yllättävä ja tempaa mukaan (miksi henkilö hahmo seisoo hyppytornissa?), keskikohdassa juoni tiivistyy (mies hyppää) ja loppu on yllättävä, koska uima-allas on tyhjä eikä mies pelastukaan.

Henkilöhahmot:

Mielenkiintoinen ja samaistuttava päähenkilö sekä muut henkilöhahmot kuuluvat olennaisena osana hyvään tarinaan.

Pohtikaa yhdessä ryhmän kanssa heidän suosikkihenkilöhahmojaan elokuvista, saduista jne. Millaisia ominaisuuksia hahmoilla on? Miltä he näyttävät, minkä ikäisiä ovat, millaisia luonteenpiirteitä heillä on? Muuttuuko henkilöhahmo tarinan edetessä?

Lämmittelyharjoitus henkilöhahmon luomisesta:

Luokaa yhdessä ryhmän kanssa 3-5 henkilöhahmoa seuraavasti:

1. hahmo on pyöräilijä. Miettikää 3 **substantiivia** hahmoon liittyen. Ne voivat olla vaatteita, esineitä jne. Keksikää sitten 3 **adjektiivia**, jotka kuvaavat häntä. Lopuksi keksikää 3 **verbiä**, jotka kuvaavat sitä, miten hahmo toimii ja käyttäytyy. Voitte tehdä saman harjoitteen myös mopoilijalle, kävelijälle jne.

Kerta 4: Käsikirjoitus, lämmittely 2/2

Tehdään 1-2 lämmittelyharjoitusta.

Lämmittelyharjoitus 1: Koulumatka

Oppilaille annetaan lyhyt aika kirjoittaa tarina aamun koulumatkastaan. Tarinassa tulisi olla alku, keskikohta jossa tapahtuu käänne tai yllätys sekä loppu. Käänne voi olla ihan pienikin, esimerkiksi unohdin kirjan kotiin, tiputin matkalla hanskan tai kompastuin kiveykseen. Kun kirjoitusaika päättyy ja kaikki ovat valmiita, voivat halukkaat lukea tarinansa ääneen.

Lämmittelyharjoitus 2 (Lähde: Metka mediakasvatuskeskus):

Sekopään päiväkirja

Materiaali: Kyniä, paperia, liitu-/tussitaulu

Sekopään päiväkirja on hyvää alkuverryttelyä käsikirjoittamista varten. Oppilaat jakautuvat pieniin ryhmiin, joista jokainen kirjoittaa oman osuutensa päiväkirjaan. Alkuun voidaan yhdessä sopia alkutilanne, josta lähdetään liikkeelle, sekä henkilöhahmot, jotka ovat osallisina tarinassa.

Esimerkiksi sovitaan, että tapahtumapaikka on pimeä kellari, jonne päähenkilö Jaakko saapuu tarinan alussa. Muita henkilöitä ovat talonmies, salaperäinen viittamies ja naapurin rouva. Yhteisesti sovitut asiat on hyvä kirjoittaa näkyviin taululle tai piirtoheittimelle.

Ensimmäinen ryhmä keksii alun, taittaa paperin niin, että viimeinen lause on luettavissa. Seuraava ryhmä jatkaa tästä, eli paperit kiertävät ryhmältä toiselle. Kun koko tarina on valmis, se luetaan luokalle.

Sekopään päiväkirja -tekniikka toimii hyvin, kun käsikirjoitus on vielä ideointivaiheessa. Tästä, usein aivan epäloogisesta tarinasta voitaisiin nyt alkaa muokata toimivaa käsikirjoitusta.

Tapahtumapaikka: Koulumatka

Henkilöhahmot: 2 jalankulkijaa jotka lähtevät koulumatkalle, mopoilija, autoilija ja potkulautailija

HUOM! Voitte hyödyntää henkilöhahmo-lämmittelytehtävän hahmoja.

Palataan edellisellä tunnilla valittuun liikenneturvallisuusteemaan ja aletaan miettiä sen ympärille tarinaa tai viestiä.

Seuraavaa käsikirjoitustuntia varten mietitään joko kaikki yhdessä tai pienemmissä ryhmissä 3 erilaista tarinaa/ongelmaa/viestiä käsikirjoituksen pohjaksi. Näiden ympärille voidaan hahmotella jo henkilöitä ja tapahtumapaikkoja. Hyödyntäkää tarvittaessa lämmittelyharjoituksia. Huom, tässä vaiheessa valmiiksi tulee saada vain karkeita ideoita, ei vielä valmista tarinaa.

Kerta 5: Käsikirjoituksen teko

Käsitellään edellisellä tunnilla tehdyt 3 erilaista tarinaa/ongelmaa/viestiä käsikirjoituksen pohjaksi. Mietitään eri tapoja toteuttaa kukin vaihtoehto ja valitaan paras, josta työstetään lopullinen käsikirjoitus.

Kriteereitä parhaan tarinan valinnalle voivat olla esimerkiksi yllätyksellisyys, toteutettavuus ja vaikuttavuus.

- Mietitään tarinalle alku, keskikohta jossa tapahtuu käänne sekä yllättävä loppuratkaisu.

- Mietitään tarinan henkilöhahmot.

- Mietitään, missä tarinan tapahtumat voisivat tapahtua. Valitaan tapahtumapaikat niin, että niiden väliset siirtymät eivät ole pitkiä.

- Käydään lyhyesti läpi eri kuvakoot ja kameran liikkeit. (Video: Mediakasvatuskeskus Metka, Tuumasta toimeen: 4. Kuvakoot)

Jos käytössä on esimerkiksi padit/kamerat ja pääsy koulun tiloihin, voidaan tehdä seuraava harjoitus:

- Oppilaat jakautuvat pienempiin ryhmiin. Kukin ryhmä kuvaa padilla tai kameralla lyhyen tapahtuman (= kohtauksen) koulun käytävällä eri kuvakokojan käyttäen. Lopuksi katsotaan muutama/kaikki kohtaukset.

- Kirjoitetaan käsikirjoitus puhtaaksi.

Kerta 6: Kuväkäsikirjoitus

- Piirretään edellisellä kerralla puhtaaksi kirjoitettu käsikirjoitus kuväkäsikirjoituksen muotoon. Kuväkäsikirjoituksessa jokaisiin kohtaukseen on valittu kuvauspaikka, näyttelijät sekä kuvattu kohtauksen tapahtumat.

Jos käytössä on esimerkiksi padit/kamerat ja pääsy koulun tiloihin, voidaan tehdä seuraava harjoitus:

- Oppilaat jakautuvat pienempiin ryhmiin. Kukin ryhmä kuvaa padilla tai kameralla lyhyen tapahtuman (= kohtauksen) koulun käytävällä eri kuvakokojen käyttäen. Lopuksi katsotaan muutama/kaikki kohtaukset.)

- Tällä tunnilla voidaan jakautua pienempiin ryhmiin: Yksi ryhmä tekee kuväkäsikirjoitusta, yksi valitsee videon musiikin ja suunnittelee mahdollisia äänitehosteita ja voiceoveria ("kertojan ääni"). Yksi ryhmä voi suunnitella kuvauspaikkoja, puvustusta ja tarvittavaa rekvisiittaa.

- Tunnin lopuksi kaikki on valmista kuvauspäivää varten. Kuvauspäivän aikana käsikirjoitusta ei enää muuteta eikä lähdetä hankkimaan puuttuvaa rekvisiittaa.

"Eräessä koulussa poikaryhmä kuvasi kymmenen minuutin mittaisen videon, jossa maleksittiin läheisellä hiekkatiellä, poltettiin tupakkaa ja kuvattiin ohikulkijoita. Äkkiseltään video näytti siltä, että pojat olivat unohtaneet tehtävänannon ja käyttäneet ajan hengailuun. Kun opettaja huomautti tästä, pojat närkästyivät. Heidän mielestään video oli hyvä. Ehkä se olikin totta: juuri tältä oma kotikylä näiden poikien mielestä näyttää ja tuntuu. Hengailua hiekkatiellä, ohikulkijoita, tupakkaa. Poikia saattoi moittia monesta muusta, mutta tehtävänantoa he olivat noudattaneet – omalla tavallaan jopa muita ryhmiä paremmin. Kun oppilaille annetaan tehtäväksi ilmaista omia ajatuksiaan ja havaintojaan, pitää lopputulosta myös kunnioittaa. Tavoitteena ei ole näyttää maailmaa sellaisena kuin kasvattaja haluaisi sen nähdä."

(Lähde: voimauttava videotyöpajamenetelmä Ismo Kiesiläinen ja Mikko Toiviainen)